

Erkki Koskenniemi
TT, dosentti
Koskenniemi.fi/EK
20.3.2018

Suppeiden kirjeiden suuri opetus

Usein kaikkein pienimmät Uuden testamentin kirjeet jäävät aivan turhaan vaille huomiota. Niissä on sanottu moni asia lyhyesti ja napakasti. Nyt tutkimme vuorotellen kahta Johanneksen kirjettä. 2. Joh ja 3. Joh ovat molemmat Raamatuissamme vain sivun mittaisia. Ne sisältävät silti opetukset, joita meidän on hyvä pohtia.

Molempien kirjeiden tarkka kirjoittamisajankohta on epävarma (n. v. 100). Kirjoittajaakaan emme varmasti tunne. Ilmeisesti hän on kuitenkin sama, joka on kirjoittanut Ensimmäisenkin Johanneksen kirjeen. Sekä 2. Joh että 3. Joh puhuvat seurakunnasta ja harhaopeista, molemmat vain aivan eri näkökulmasta. Kirjeiden keskinäistä aikajärjestystä on vaikea määrittää, samoin niiden suhdetta Johanneksen evankeliumiin.

Toinen Johanneksen kirje: Kirje valitulle äidille

Kuka on valittu äiti? 2. Joh. 1-3

Toinen Johanneksen kirje on osoitettu "valitulle äidille" (oikeammin "rouvalle"). Tämä ilmaisu kuten myös jakeessa 13 esiintyvä "valittu sisar" tarkoittavat paikallisseurakuntaa. "Valitun sisaren lapset" ovat tämän seurakunnan jäseniä, siis kristittyjä.

Ilmaisun "valittu äiti/rouva" taakse kätkeytyy melkoinen määrä Raamatun kuvakieltä, joka on hyvä avata. Vanhan testamentin puolella Jerusalem on usein "tytär Siion" ja Jumalan ja Israelin suhdetta verrataan usein miehen ja naisen suhteeseen. Usein tämä suhde on Valitun kansan vuoksi onneton ja profeetat syyttävät sitä "aviorikoksesta". Jumala on siis rakastava aviomies ja kansa on kuin uskonon vaimo, joka ei välitä rakkaastaan vaan palvelee epäjumalia. Tämä kuva esiintyy paitsi Hoosean kirjassa myös Jeremialla (Jer. 3) ja Hesekielillä (Hes. 16 ja 23). Sen kääntöpuolena on Laulujen laulun ihana

rakkaussuhde: Vaikka nämä runot puhuvat alkuaan naisen ja miehen suhteesta, ne on jo varhain tulkittu puhuvaksi Jumalan ja Israelin suhteesta.

Uuden testamentin puolella kuva puhkeaa uuteen kukkaan. Jeesuksen vertauksissa ollaan usein itämaisessa häätöjuhlassa. Johannes Kastaja on iloinen voituaan toimia puhemiehenä, yljän ystävänä, Kristuksen ja hänen rakkaansa välillä (Joh. 3:22-36). Paavali sanoo kihlanteensa kristityt Kristukselle kuin puhtaan neitsyen (2. Kor. 11:2) ja käyttää kuvaa Kristuksesta ja hänen morsiamestaan myös Efesolaiskirjeessä (Ef. 5:21-31). Ilmestyskirja vertaa jo 12. luvussa Kirkkoa naiseen, jolla on lapsia (=kristittyjä), mutta loppuluvuissaan se avaa taivaan portit ja maalaa eteemme upean kuvan Karitsan häistä.

Tähän rikkaaseen kuvakieleen liittyy nyt puhe valitusta äidistä/rouvasta eli paikallisseurakunnasta ja hänen sisaristaan eli toisesta paikallisseurakunnasta. Kun Jumala on Isämme, Kirkko on äitimme. Tällä kertaa kaunis kuva ulotetaan myös paikallisseurakuntaan.

Kristitty ei ole koskaan yksin vaan hän kuuluu aina Jumalan perheeseen. Vanhastaan on sanottu, että kenelläkään ei voi olla Jumala Isänä, ellei Kirkko ole hänellä äitinä. Tämä pieni kirje korostaa paikallisseurakunnan merkitystä ja asettaa samalla sille velvoitteita.

Rakastakaamme toisiamme! 2. Joh. 4-6

Kirjoittaja korostaa lähimmäisenrakkautta, kuten Ensimmäisessä Johanneksen kirjeessä toistuvasti. Nyt rakkautta tarkennetaan: Mikä hyvänsä toiminta ei ole rakkautta, vaikka sitä sellaiseksi nimitettäisiinkin. ”Ja rakkautta on se, että me elämme hänen käskyjensä mukaan”.

Jostakin syystä kirjoittaja siis tarkentaa, mitä rakkaus on. Emme tiedä tarkkaan syytä, mutta meidän aikaamme nämä sanat osuvat hyvin kipeästi. Meidän maassamme on usein tapana asettaa vastakkain rakkaus ja Raamatun käskyt. Kun rakkaus vaatii, Raamattu saa väistyä. Tämä ajattelu sopii huonosti yhteen Toisen Johanneksen kirjeen kanssa. Ehkä on syytä lainata terävää muotoilua: ”Jumala on rakkaus, mutta rakkaus ei ole Jumala.” Jos meidän käsityksemme rakkaudesta poikkeaa Raamatun ohjeista, vika ei ole Raamatussa vaan meidän käsityksissämme.

Sulkekaa ovet harhaopettajilta! 2. Joh. 7-11

Kirjeen lähettämisen syynä ovat harhaoppiset opettajat. Nämä kiersivät seurakuntia ja levittivät apostolisen uskon vastaista sanomaa. Emme tiedä tarkkaan, mitä he opettivat. Meille riittää se, että he eivät tunnustaneet Jeesusta maailmaan syntyneeksi Kristukseksi. Ilmeisesti nämä opettajat kielsivät, että Jeesus oli syntynyt todelliseksi ihmiseksi ja että hänet oli ristiinnaulittu ja herätetty kuolleista.

Seurakunnan saama ohje on yksiselitteinen. Kenenkään ei pidä ottaa harhaoppista saarnaajaa vastaan. Koko seurakunnan on torjuttava heidät. Joka avaa kotinsa tällaiselle opettajalle, on

osallinen hänen synteihinsä. Harha on vaarallinen. Siksi se täytyy sulkea tarkkaan seurakunnan ulkopuolelle. Ohje tulee ymmärrettäväksi, kun sitä katsotaan hyvin käytännölliseltä kannalta. Ensimmäiset kristityt tiesivät hyvin, että uuden seurakunnan perustaminen kaupunkiin oli muualta tulleelle haastava tehtävä. Sitä helpotti kovasti, jos kaupungista löytyi yksikin kiertävälle opettajalle ovensa avannut koti. Nyt harhaoppinen opettaja ei saanut löytää sitä ensimmäistä kotia, vaan hän sai alkaa työnsä torinkulmilta ja yksinään.

Pieni kirje antaa paljon pohdittavaa. Meidän kirkossamme linjat kulkevat moneen suuntaan. Toisaalta seurakunnissamme pastorit saavat opettaa melkein mitä hyvänsä ja myös poiketa rajusti Raamatun opetuksista ilman pelkoa työpaikan menettämisestä. Toisaalta kirjoitettuun Raamatun sanaan sitoutuneet opettajat ovat olleet paikoin hyvinkin ahtaalla. Kirkon koossa pitäväksi ratkaisuksi tarjotaan yhä useammin vanhaa ohjetta, että on annettava kaikkien kukkien kukkia. Väliaikaisena ratkaisuna se saattaa olla mahdollista, mutta samalla on alleviivattava, ettei tuo ole Raamatun antama malli. Toinen Johanneksen kirje seuraa ennemmin Jeesuksen sanoja: ”Jokainen istutus, joka ei ole minun taivaallisen Isäni istuttama, revitään juurineen pois.” (Matt. 15:13).

Loppu-tervehdys 2. Joh. 12-13

Kirjoittaja päättää kirjeensä lyhyeen tervehdykseen ja ilmaisee toiveensa päästä pian paikalle ja suoraan kontaktiin ”valitun äidin” kanssa eli tulemaan paikalle seurakuntaan. Kirjeessä puhuu kiistaton auktoriteetti, jota on varmaan kuunnellut useampikin valitun äidin ”sisar”. ”Vanhimman” ei tarvitse itseänsä esitellä. Apostolinen arvovalta puhuu omasta puolestaan.